

ŞÜKRÜ HATUN • İnsancıl Bir Tıp İçin

İletişim Yayınları 1776 • Bugünün Kitapları 138

ISBN-13: 978-975-05-1074-8

© 2012 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2012, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora - Yağmur Kaymaz

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Deniz Özbay

BASKI ve *CILT* Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Çağaloglu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ŒÜKRÜ HATUN

İnsancıl Bir Tıp İçin

ŞÜKRÜ HATUN Kütahya'nın Domaniç ilçesine bağlı Aksu köyünde 1959 yılında doğdu. 1983 yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdikten sonra Adıyaman 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda pratisyen hekim olarak zorunlu hizmet görevini yaptı. Sağlık Ocağı hekimliği sırasında Adıyaman Ağızdan Sıvı Tedavisi Eğitim Kampanyası ve 1985 Türkiye Aşı Kampanyası Adıyaman Sorumlusu olarak çalıştı. Ankara'ya döndükten sonra Ankara Tabip Odası ve Türk Tabipleri Birliği Çalışmaları içinde aktif olarak yer aldı; 1992-1994 arasında Türk Tabipleri Birliği Genel Sekteteri, 1996-2004 arasında Türk Tabipleri Birliği Yüksek Onur Kurulu üyesi olarak görev yaptı. Dr. Sami Ulus Çocuk Hastanesi'nde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları uzmanlık eğitimi, Hacettepe Üniversitesi Çocuk Hastanesi'nde Çocuk Endokrinoloji yan dal uzmanlık eğitimi aldıktan sonra 1994 yılında Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları doçenti, 1999 yılında profesör oldu. Mesleki yaşamında en önemli yeri diyabetli çocukların eğitimi ve sosyal haklarının geliştirilmesine ayıran Hatun, 1996 yılından beri diyabetli çocuklar için kamp düzenleyen ekibin sorumlusudur, ayrıca diyabetli çocuklar ve aileleri için çeşitli eğitim kitapları yazmış veya çevirmiştir. Halen Çocuk Endokrin ve Diyabet Derneği Çocuk Diyabet Grubu Başkanıdır. Son yıllarda çabalarını D vitamini yetersizliğinin önlenmesi konusuna odaklanmış ve Sağlık Bakanlığı tarafından "Bebeklere ve gebelere ücretsiz D vitamini programı"nın başlatılmasına katkıda bulunmuştur. Son olarak ise ülke çapında öğretmen ve öğrencilerin diyabet ve şişmanlık konularında eğitimini amaçlayan "Okulda Diyabet Programı"na liderlik etmiştir. Prof. Hatun 1984 ve 1994 doğumlu iki kız çocuk babasıdır. Halen Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı ve Çocuk Endokrinoloji-Diyabet Bilim Dalı Başkanı'dır. İletişim Yayınları'ndan *Hasta Hakları* (1999) ve *Hekim Kendisini de Tedavinin Bir Parçası Olarak Sunar* (2002) kitapları yayımlanmıştır.

Nazife'ye ve Füsun Abla'ya...

Daha iyi bir hayat esinledikleri için

EDİTÖRÜN NOTU: Bu kitapta derlenen yazıların çoğu, başta *Radikal* ve *Radikal İki* olmak üzere gazete ve dergilerde yer almıştır. Yazılarda güncel tarihlere yapılan bazı atıflar çıkarılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Piyasa ve Sağlık Hizmetleri	11
Ticaretin Bir Parçası Haline Gelen Hekimlik	13
AKP, İyimserlik ve Bazı Uyarılar	16
Sağlık Haberleri Magazinleşirken... ..	20
Reklamları İzlediniz	23
İki Milyona Muayene	27
İnsan, Hasta, Müşteri	30
Hastalık Satmak	33
Bıçak Parası... ..	36
Neşter Savcısına ve de Hâkimlerine Selam	39
Yirmi Yıl Sonra Yeniden “Beyaz Eylemler”	42
Piyasa ve Sağlık Hizmetleri: Tehlikeler, Uyarılar... ..	45
Suçlu Üniversite Hastaneleri mi?	49
Amerika’dan “İyi Haberler”: Sağlık Reformu Tartışmaları	53
Hekim Sayısını Artırma Takıntısı ve Öğretim Üyelerine Zorla Rotasyon	57
Sağlık Hizmetlerinde Güncel Sorunlar ve Tartışmalar	61
Üniversite Hastanelerinde Finansman Krizi ve Tam Gün Yasa Tasarısının Olası Etkileri	65

Tam Gün Yasa Tasarısı: Hangi Derde Deva?.....	69
Tıp Fakültelerinin Kalbi Öğrencilerdir	73
Sağlık Bakanı mı? Sağlık Bakanlığı Hastanelerinin Bakanı mı?.....	77
Tıp Fakültelerinin Sahipsizliği.....	81
Tıp Fakülteleri Krize Sürüklenirken.....	86
Çocuklara Kurulan Saatler.....	91
Bağdatlı Ahmet'e Mektup.....	95
Çocuklar İçin Barış Çağrısı.....	98
Çocuklara ve Karnelerine Dokunmayın!.....	101
Çocuklara Yalan Söylemek.....	104
Yoksulluk ve Çocuklar Üzerine Etkileri	107
Çocuklara Yönelen Şiddet.....	130
Beden Ölçüleri: Antropometri Neyi Gösterir?	133
Özürlü Eğitimi Özelleşirse.....	136
18 Yaş Altına Ücretsiz Tedavi.....	139
Yüz Bin Çocuk, Bin Kreş.....	142
Çocukluğu ve Çocukları "Kullanmak".....	145
Erken Ergenlik Haberlerinin Yarattığı Endişe	148
Bebek Ölüm Hızı Binde 20'nin Altına Düşerken.....	160
Diyabetli Bir Çocuktan Öğretmenlere Mektup.....	163
Diyabetli Çocuklarla Yedi Gün	167
"Neval İki Dağ Arasında Akar... Kader Bir Gün Güldürür Bizi"	171
Okul Sütü Programı'na Destek.....	176
Gençlik ve Sağlık... ..	181
İnternet Kafelere Tıkılan Gençlik	183
Güneşe Merhaba Diyemeyen Genç Kızlar	186
"Coca-Cola Kültürü" İftar Sofrasında	190
Okul Kantinlerinde Yaşam	194
Küreselleşme ve Çocuk Bedenleri.....	197

Obezitenin Diğer Yüzü.....	201
Fast Food'un Mahkûmiyeti.....	204
Kötüye Kullanılan Şişmanlık.....	208
Elektronik Medya ve Çocuklar: Nasıl Bir Sorun ve Ne Yapmalı?.....	212
Kışkırtılan Mutsuzluk.....	215
Şekerli İçeceklere Vergi Tartışmaları.....	219
Fruktoz ve Ötesi... ..	222
Haz Biyolojisi, Tüketim Toplumu, Obezite ve Çocukların Korunması.....	228
Toplum İçin Hekimlik... ..	233
Nusret Fişek'ten Bize Kalan.....	235
"Halk Polikliniği".....	238
"Açık Süte Karşı Ulusal Kampanya" ve Bazı Sorular.....	242
Kalbim Van'da Kaldı.....	245
Hekimlerin İktidarı, Hemşirelerin Mağduriyeti... ..	249
Dilovası Diye Bir Yer.....	252
"İhanete Uğrayan Tıp".....	256
Bir Sağlık Memurunun Ardından... ..	261
Soyu Tükenen Hekimler.....	264
Yaşam, Barış ve Başka Şeyler... ..	269
Annelerimizden Kalan İyilik... ..	271
Yüzleşmeme İnadı.....	273
Çocuk Hekimi Benjamin Spock'un Mağduriyeti.....	276
Sütün Öyküsü.....	280
Kadınların Sinsi Düşmanı: Manevi Taciz.....	282
Huzurevi Ziyareti Duyguları.....	287
Nekahet.....	290
Kürtçe Tıp Kongresinin Anlamı.....	294
Biz Görmedik.....	299

Hekimler "Barış"ı Tartışıyor.....	302
İskender Sayek: Hocamız ve Dostumuz.....	306
İçimizdekiler İçin.....	309
Sevgi Soysal'ın Işığı.....	311
Uzun Bir Zaman Önceydi.....	314
Sevgili Füsun Abla.....	322

Piyasa ve Sağlık Hizmetleri

Ticaretin Bir Parçası Haline Gelen Hekimlik

Sağlık hizmetlerinde özelleştirme rüzgârının estiği 1990'ların başında Türk Tabipleri Birliği (TTB), “Herkes eşit fırsat mı? Serbest piyasaya egemenliği mi?” isimli bir rapor yayımlayarak herkesi uyarıyordu. Bu raporun bugün de geçerliliğini koruyan ana mesajı, sağlık hizmetlerini ihtiyaçlar yerine piyasa dinamikleri belirlediğinde hem eşitsizliklerin artacağı hem de ülkenin sofistike teknoloji tüketimine dayanan bir sömürüye maruz kalacağı idi. Bugünlerde büyük gazetelere “Tuz koktu” manşetleri ile taşınan sağlık yolsuzlukları, bu öngörülerin gerçekleştiğini herkese anlatmış olsa gerek. Oysa bu yolsuzlukların aktörleri ve onları destekleyen sağlıkta özelleşme fetişistleri, yıllarca TTB'nin uyarılarını “demode” bularak sahte bir kibirle ortalıkta “caka sattılar”. Kökleri ilk Özal hükümetine dayanan, değişik siyasi bağları olan bu kesimler, birinci basamak sağlık hizmetlerini ve kamu kurumlarını değersizleştiren, sosyal güvenlik kuruluşlarının fonlarını yabancı şirketlerin ülkedeki taşeronlarına ve onlarla gizli/açık ilişki içinde olan hekimlere aktarılmasını sağlayan bir operasyonu başarıyla yürüttü. Bu operasyonun esas amacı, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Ata Soyer'in TTB Genel Yönetim Kurulu'na sunduğu raporda değindiği gibi Türkiye'yi giderek genişleyen

tıbbi ticaretin pazarı haline getirmekti. Türkiye'nin tıbbi ithalatı 1995-2000 döneminde iki kat artarak, katrilyonlarla ifade edilen kontrolsüz bir piyasa oluşturdu. Son yirmi yılda tek bir çocuk hastanesi yapmayanlar, ülkenin her yanını kalp cerrahisi merkezleri, özel hemodiyaliz üniteleri ve tomografi merkezleri ile donatırken, niçin bu kadar kalp kapağı ameliyatı yapılmak zorunda kalmıyor? Niçin kronik böbrek hastaları bu kadar artıyor ve niçin sadece İstanbul'daki tomografi cihazı sayısı İngiltere'den fazla, gibi soruları soranları müstehzi bir ifadeyle karışıldılar. Birçok kentteki görüntüleme merkezinin, sosyal güvenlik kuruluşları sayesinde ayakta durduğu, bu merkezler ve diğer medikal şirketlerle hekimler arasında çok yaygın bir çıkar ilişkisi olduğu görmezden gelindi. İstanbul Tabip Odası Başkanı Prof. Dr. Gencay Gürsoy "1980'lerden sonra uygulamaya geçen 'manyetik rezonans görüntüleme' (MRG) diye bir tanı yöntemi var. Pahalı bir yöntem; laboratuvar Türkiye'de yaklaşık 1,5 milyon dolara mal oluyor. Teknolojiyi birkaç çokuluslu şirket üretiyor ve dişe diş bir rekabetle dünyaya pazarlıyor. Laboratuvarların hedef kitlesi esas olarak hekimler olduğuna göre, promosyon da ister istemez hekimlere yöneliyor. Ne yazık ki bu uygulama Türkiye'de yaygındır ve bunu açık açık savunanlar da az değildir," dediğinde kimsenin kılı kıpırdamadı. Daha önce, kamu kurumlarının kaynaklarını gizli ortağı olduklarını özel hastanelere yönlendirdikleri için Tabip Odası Onur Kurulları'nca meslekten men cezası verilen kalp cerrahları başta edildi. Birçok kimse bir üniversite öğrencisinin ameliyatını "bıçak parasını" az bulduğu için geciktiren ve ölümüne neden olan ünlü profesörler karşısında sessiz kaldı.

Hemen herkes, bugünlerde gazeteleri başrolde profesörler olduğu için meşgul eden olayların aslında çok yaygın bir "çürümenin" sonucu olduğunu biliyor. Üniversite hastanelerinin uzunca bir süredir piyasa dinamiklerinin esiri olarak öğrencilere yabancılaştığını ve insancılığını yitirdiğini; devletin bu hastanelerin döner sermayelerini bir gelir kaynağı olarak görüp tırtıkladığını ve öğretim üyelerini muayenehane açmaya zorladığını, kamu hastanelerinin özel sağlık kurumları karşısında

“düşkün” durumda bırakıldığının da herkes farkında. TTB Başkanı Dr. Füsün Sayek’e göre son yolsuzluk olayının temelinde kamu hastanelerinin “perakende alım politikası” bulunuyor ve bu aslında bilinçli bir tercih: “Kamu; ilaç, malzeme vs. bunları toplu alımlarla satın alsın diyoruz. Türkiye’de bu tür malzemelerin niteliğini değerlendirecek bir mekanizma yok. Herkes çantasında malzeme alıp getiriyor. Her yıl bir firma açılıp kapanıyor. Bunu izlemeniz mümkün değil. Durum böyle sürerse, 5 yıl sonra yine neşter 2, 3 operasyonları sürer gider.”

İçlerinde bu satırların yazarının da olduğu hekimler, hocalarının “ticaretin bir parçası” haline gelmesini üzüntüyle izliyorlar; ama kimse bütün bunların öğrencileri ve geniş hekim kesimlerini “şoke ettiğini” zannetmesin. “Tuzun koktuğunun” birçok öğrenci zaten farkında ve bu ülkede yaşayan herkes gibi hekimler de ne yazık ki kamunun kendilerinden esirgediklerini, yasal olmayan; ama meşru kabul edilen yöntemlerle elde etmeyi öğrendiler. Nasıl banka hortumlayanlar sinir bozucu bir pişkinlikle toplum içine dönmüşlerse son olayın aktörleri de, kimsenin kuşkusu olmasın, öğrencilerin karşısına öyle çıkacaklardır; çünkü kendilerine benzer yüzlerce kişinin olduğunu ve yaptıklarını yadırgamayan bir sosyal ortama döneceklerini bilmektedirler. Yeni hükümetin de aynı yolda olduğu, özel hastaneler yönetmeliğinde her türlü binanın özel hastaneye dönüştürülmesine imkân veren bir değişiklik yapmasından ve sosyal güvenlik kurumlarının özel hastanelere ödeme yapmasını öngören bir “reform” çabası içinde olmasından anlaşıldı. Bir süre sonra bütün bunlar unutulacak, hastalıkları sömürü kaynağı olarak gören zihniyet ve kadroları egemenliklerini sürdürecektir, bizler ise, TTB gibi, hekimliğin kalbinde yatan değerleri savunmaya devam eden örgütlerin varlığıyla sevinmeye devam edeceğiz.